Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zamankbr.ru

ЗАМАН

Байрым кюн, 2015 жылны 29-чу майы
№№ 97-98 (19769)

Багъасы 20 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТЮБЕШИУ

Къабарты-Малкъарны бла Юг Кореяны алимлери эки жанлы байламлыкъланы кючлендиредиле

Тюнене КъМР-ни Правительствосунда Къабарты-Малкъарны Башчысы Юрий Коков Юг Кореяны Дангук университетини келечилери бла тюбешгенди. Ушакъны кезиуюнде илму эмда билим бериу жаны бла бирге ишлеуню айнытыуну онглары сюзюлгендиле.

Къабарты-Малкъарда болгъан заманда делегация Х.М.Бербеков атлы къырал университетде эмда В.М.Коков атлы аграрный университетде болгъанды. Илму эмда педагогика жаны бла бирге тинтиуле, конференцияла бардырыуну, студентлени,алимлени бла тинтиучюлени бир бирге жибериуню, халкъла аралы эмда культура байламлыкъла жюрютюуню юсюнден меморандумгъа къол салыннганды.

Бюгюннгю тюбешиу,дегенди КъМР-ни Башчысы, КъМР-ни Правительствосуну къауму 2014 жылда ноябрь-декабрь айлада Юг Кореяда болгъан заманда этилиннген келишимледе белгиленнген мадарладан бириди. Бек уллу иш бардырылгъанды. Сизни къыралыгъызда билим бериуню качествосу бийик болгъанына сёз да жокъду, ол сынаугъа юйренирге керекбиз.

Педагогга уллу хурмет этилгенини юсюнден а юг кореялы халкъда жюрюген ма бу сёз да шагъатлыкъ этеди: «Устазынгы ауанасына окъуна аягъынг бла басаргъа жарамайды». Россейде да билим бериуге уллу эс бурулады. «Бизде эки жанына да хайырлы боллукъ жумушланы тамамларча онгла бардыла»,- дегенди республиканы оноучусу. Къабарты-Малкъарда жашагъан корейлилени юслеринден айта, **Юрий Коков** кёп жылланы ичинде ала республиканы жашауунa келишип,анга сингип, тынч-ырахат тургъанларын белгилегенди.

Тыш къыраллы къонакъла КъМР-ни агропредприятияларындан биринде болгъандыла, Элбрусха да барып, анда жангы тау-лыжа трассаланы кёргендиле, алагъа бийик багъа бергендиле. «Къабарты-Малкъарда болгъаныбызгъа бек къууанабыз, былтырны ахырында КъМР-ни делегациясы да Юг Кореягъа келип кетгени ючюн жюрек ыразылыгъыбызны билдиребиз. Бизни сизге жолоучулугъубуз бек тап къуралгъанды. Къырал даражада жумушлагъа къатышыргъа, республиканы ара шахары Нальчик бла шагъырейленирге да онг тапханбыз. Бизни сартын, эки жанлы байламлыкъланы кенгертир эмда кючлендирир ючюн, биз къолубуздан келгенни аярыкъ тюйюлбюз,ол санда Юг Кореяны правительствосуну даражасында да»,-дегенди Дангук университетни президенти **Джан Хосонг**. Тюбешиу бир бирге саугъала бериу эмда суратха тюшюу бла бошалгъанды.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Жыйылыу

Къургъакъ хапар айтып турмай, ишни къолгъа алыргъа

Тюнене КъМР-ни Башчысы Юрий Коков, Правительствону юйюнде жетишимли спортчула, аланы тренерлери, спорт федерацияланы эм школланы келечилери бла тюбешип, физкультураны бла спортну айнытыуда чыкъгъан проблемаланы тинтгенди. Жыйылыугъа Парламентни депутатлары, Правительствону членлери, тийишли министерстволаны келечилери да къатышхандыла.

Бек алгъа **Юрий Александрович** спортда эндиге дери болумну суратлагъанды. 2014-2015 жыллада спортчуларыбыз 178 халкъла аралы, къырал, регион даражалы эришиуге къатышханларын, 723 адам призёрла болгъанларын белгилегенди. «Айтхылыкъ жетишимлери, хорламгъа итиниулюклери бла ёсе келген тёлюлеге, республиканы халкъына адам физкультурагъа, спортха, кесини саулугъуна къалай къараргъа кереклисини юлгюсюн кёргюзтедиле. Аны ючюн алагъа жюрек ыразылыгъымы билдирирге сюеме. Биз бийик жетишимли спортну айнытыугъа тири болушлукъ этерге, Россейни баш эм резерв жыйымдыкъ командаларына киргенлеге не къадар иги болумла къураргъа кюреширикбиз.

Спортчуларыбызны эркин эм грек-рим тутушуудан, самбо, ауур эм женгил атлетикадан, каратеден бла тхэквондодан жетишимлери асламдыла. Ахыр жыллада уа алагъа баскетболда, дзюдода, боксда, универсальный эм къол тюйюшде хорламла болдургъанла да къошулгъандыла. Алай эсе да, спортну республикада болумун теренинден тинтирге керекди. Былайда бютюнда жерлешлерибизни 2016 жылда Бразилияда бардырыллыкъ жай Олимпиада оюнлагъа хазырлаугъа къайгъырыргъа тийишлиди», - дегенди ол.

Аны бла бирге Башчы асламлы спортну да унутургъа жарамазлыгъын чертгенди. Ол оюм этгенден, спортчуланы жангы тёлюлерин хазырлауда, ол угъай, халкъны саулукълу жашау бардырыргъа юйретиуде да аны магъанасы уллуду. Шёндю бизде 50 спорт школ эмда хазырлауну аралары ишлейдиле, алада 218 бёлюм бардыла. Ары 35 мингден аслам жаш бла къыз жюрюйдюле. Сакъат сабийле да жюрюялырча Сабий-жаш тёлю спорт-адаптив школ ачылгъанды. Алай бла физкультура эм спорт бла бусагъатда жамауатны 28 проценти кюрешеди, ол къыралда орта эсепге жете да келеди. Алай, РФ-де физкультураны эм спортну айнытыуну стратегиясына кёре, 2020 жылгъа бу кёрюмдюню бек аздан 40 процентге жетдирирге борч салынады.

Сёзсюз, шёндюгюлю качестволу мюлк-техника базаны игилендирмегенлейин бу борч толтуруллукъ тюйюлдю. Ол жаны бла ахшы атламла этилгендиле. Ахыр жыллада отуз уллу спорт объект, жалгъан кырдыгы бла он футбол майдан, гитче футбол ойнарча къыркъдан аслам майдан ишленнгендиле, кёп къатлы юйлени арбазларында тренажёрла салыннгандыла.

Нальчикде, Нарткъалада, районлада спорт комплекслени къурулушлары барады. Спорт инфраструктурабыз аман тюйюл эсе да, бюгюннгю излемлеге толусунлай келишмейди. Ол себепден бу ишни битеу эллерибизде алада къаллай бир адам жашагъанына къарамай бардырыргъа керекди, деп белгилегенди Юрий Коков.

Спорт министр, Олимпиада оюнланы чемпиону **Асланбек Хуштов** да жылдан-жылгъа спорт бла кюрешгенлени саны ёсе баргъанын эсгертгенди. Ол айтханнга кёре, СКФО-ну бирси регионлары бла тенглешдиргенде, биз эм иги эсеплери болгъанланы санындабыз. Бийик жетишимлери бла **Мария Кучина**, **Мусукланы Исмайыл**, **Ануар Гедуев**, **Билял Махов** эм башхала къууандыргъандыла.

-Ала мындан арысында да республикабызны атын айтдыра турурла деп ышанабыз. Алай хар не да биз сюйгенча аламат тюйюлдю, талай проблема алгъа барыргъа чырмау этеди. Бек башы – ахча жетишмейди. Бу жаны бла бюджет бизде округда эм гитчеди. Аны кёбейтиу мюлк-техника базаны игилендириуге, Олимпиадагъа къатышырыкъ профессионал спортчуларыбызгъа болушургъа себеплик этерик эди, ол санда аланы биргелерине тренерлерин иерге да.

Аллай жууаплы эришиуде хар спортчуну къатында ышаннган, юйреннген адамы турса, кёлю кётюрюледи, психология болушлукъ болады. Дагъыда ахча бёлюнмегенини сылтауундан умутландыргъан спортчуларыбыз, башха регионлагъа кетип, очколаны алагъа келтиредиле, - дегенди ол.

Ахыры 2-чи бетдеди.

М.К.Нырованы Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъалауну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

Кёп жылланы бет жарыкълы ишлегени ючюн **НЫРОВА Мадина Каниновнаны** – Къабарты-Малкъар Республиканы Бахсан муниципал районуну жер-жерли администрациясыны граждан болумну актларын жазыу жаны бла бёлюмюню таматасын –Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю. КОКОВ

Нальчик шахар, 2015 жылны 27-чи майы, №72-УГ

Парламент

Приватизацияны планы толтурулмай къалгъанды

Тюнене КъМР-ни Парламентини кезиулю жыйылыуунда депутатла былтыр приватизацияны планы эмда бюджет къалай толтурулгъанларын сюзгендиле, бир-бир законлагъа тюзетиуле хазырлап, РФ-ни Къырал Думасыны къарауунa бергендиле. Битеу да бирге 15 законну проекти сюзюлгенди. Кенгешни спикер Татьяна Егорова бардыргъанды.

Повесткагъа кёчерден алгъа уа саугъалау болгъанды. Парламентаризмни эмда законла чыгъарыуну айнытыугъа уллу къошумчулукъ этгени эмда кёп жылланы бет жарыкълы ишлегени ючюн спикерни орунбасары **Натби Бозиев** РФ-ни Федерал Жыйылыууну Федерация Советини «Парламентаризмни айтытыуда жетишимлери ючюн» деген сыйлы белгисине тийишли кёрюлгенди. Депутат **Арсен Маремуковха** кёп жылланы бет жарыкълы ишлегени, законланы чыгъарыугъа салгъан къыйыны ючюн РФ-ни Федерал Жыйылыууну Федерация Советини Председателини Ыразылыкъ письмосу берилгенди.

Хочуланы Рамазан бла **Олег Шандиров** а жамауат ишге тири къатышханлары, власть органланы ишлери къыйматлы болурларын жалчытханлары ючюн КъМР-ни Парламентини Сыйлы грамотасы бла саугъаланнгандыла.

Ызы бла депутатла законланы тинтиуге киришгендиле. Биринчиден, «правительстволу сагъатны» чеклеринде приватизацияны республикалы программасы къалай толтурулгъаны сюзюлгенди. Жер эм ырысхы бла байламлы халла жаны бла министр **Азрет Бишенов** айтханыча, былтыр къыралны иелигинде болгъан алты организацияны акцияларыны пакетлерин эмда юч объектни сатып, ахчаны бюджетге къошаргъа белгилене эди. Битеу да бирге бу жумушладан 1,4 миллиард сом тюшюрюрге план салыннганды.

-Алай былтыр жаланда жеринден тепдирилмеген тёрт объектни, бир жер юлюшню эмда 11 машинаны саталгъанбыз. Бюджетге 375,4 миллион сом къошулгъанды, ол а план кёрюмдюлени 25,3 проценти тенгли бирди, - дегенди министр эмда бир акцияны да сатаргъа онг болмагъанын чертгенди.

Бишеновха соруула кёп болгъандыла. Депутат **Владимир Кебеков**, «Нальчик» курортну объектлери осал халгъа келгенлерин айтып, Правительствону аланы хайырланыу жаны бла планы болгъанын бла къалгъанын соргъанды. Министр айтханыча, курортну объектлерини 75 проценти республиканы иелигиндедиле. Аланы айнытыуну планы барды, алай санаторийледе солугъанла аз болгъанлары ючюн а аланы тийишли даражада тутар онг жокъду. «Бюгюнлюкде уа инвесторланы излейбиз», - дегенди.

Депутат **Заур Апшев** былтыр приватизация планда болгъан акцияладан аукционнга жаланда бири салыннганын белгилеп, къалгъанлары уа нек чыгъарылмагъанларын билирге сюйгенди. Азрет Алиевични айтханына кёре, акциялагъа сурам жокъду. «Аланы сатып, миллиард сом аллыкъбыз деп бош ышанабыз. Аны жартысын жыяргъа окъуна къыйынды», - дегенди.

Татьяна Егорова уа былтырны объектлери быйыл приватизация планнга нек къошулмагъанларын соргъанды. Докладчыны айтханына кёре, аланы сатардан алгъа кадастр эсепге салыргъа тийишлиди, объектлени асламы уа анда жокъдула.

Жыйылыуда **Гемуланы Юсюпню жашы Келлетни** депутат полномочиялары болжалдан алгъа тохтатылгъанлары белгили болгъанды. Регламент, депутат этика эм Парламентни ишин къурау жаны бла комитетни башчысы Кансаланы Елена айтханыча, ол кеси ыразылыгъы бла заявление жазгъанды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Айнытыу

Автоцистернала чыгъарыргъа хазырдыла

Нальчикде «Троттер» Россейде машинала ишлеген заводланы союзуна киреди. Кёп болмай анда орталыкъ тонна санында ауурлукъгъа этилген, газ ташыгъан цистернала жарашдырып башлагъандыла, деп билдиредиле СРМ –ни бёлюмюнден.

Автоцистерна Россейде чыгъарылгъан ISUZI шассини мурдорунда жарашдырылгъанды. Анга жети куб газ сыйынырыкъды. Техниканы ауурлугъу он тоннагъа жетмейди. Къоркъуулу жюкню ташыгъан машина, Халкъла аралы жорукълагъа кёре, бар керек затла бла да жалчытылынырыкъды.

Жангы автоцистерна шахардан тышында энчи газ системаны хайырланнган юйлени эмда газ ызла тартылмагъан эллени отлукъ бла жалчытырыкъдыла.

Бизни корр.

Конкурс

Эм иги устазла ахча бла саугъаланырыкъдыла

Быйыл «Билим бериу» деген миллет проектни чеклеринде Къабарты-Малкъарны Билим бериу, илму эм жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосу устазланы араларында конкурс бардырлыкъды. Биринчи жерлеге чыкъгъанла ахча саугъалагъа тийишли боллукъдула.

РФ-ни Президентини «Эм иги устазланы ахча бла саугъаларгъа» деген указына кёре, тутхан ишлеринде жетишимлери ючюн жети устазны хар бирине 200 минг сом берилликди. Дагъыда беш устаз жюзюшер эм он устаз а 50 мингишер сом аллыкъдыла.

Конкурсха къарагъан комиссия сыйлары жюрюген устазладан къураллыкъды. Проектни юсюнден толу хапарны КъМР-ни Билим бериу, илму эм жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосуну эм жер-жерли администрацияланы Интернет-сайтларында табаргъа боллукъду.

Таисия НЕБЕЖЕВА, КъМР-ни Билим бериу, илму эм жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосуну пресс-службасы.

Жазылыу - 2015

Газета издается на балкарском языке с 1924 года. Интернет-версия: zamankbr.ru

ЗАМАН

Хурметли жамауат!

2015 жылны экинчи жарымына жазылыу кампания андан ары бардырылады.

Сиз «Заман» газетге почта связьны къайсы бёлюмюнде да жазылыргъа боллукъсуз. Алты айгъа жазылыуну багъасы тюрленмегенди - 839 сом 88 капек, почтагъа барып газетни кеси алгъаннга - 758 сом 76 капек.

Бу магъаналы ишни узакъгъа созмагъыз!

Бизни индексибиз - 51532

Къургъакъ хапар айтып турмай, ишни къолгъа алыргъа

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Министрни айтханына Парламентни тийишли комитетини башчысы **Мурат Карданов** да шагъатлыкъ этгенди. Андан тышында, ол спортну айнытыугъа предпринимательлени къошуу да хайырлы боллугъун айтханды.

Ызы бла сёз тренерлеге бла спортчулагъа берилгенди. Ала, ишлеринде эмда жарау этиуде къаллай проблемалагъа тюбегенлерин айта, республиканы Башчысындан болушлукъ излегендиле. Спорт хазырланыуну арасыны директору **Аслан Жанимов** спортчулагъа аш-азыкъгъа 6 минг компенсация берилгенин, алай ол да заманында тёленмегенин билдиргенди. Ол Спорт дворецге эрттеден бери ремонт керек болгъанын да жарсып айтханды. «Аны башындан суу агъады. Канализация эскиди, къабыргъалары тешилипди. Тийишли министерствода болушургъа да айтхан эдиле»,-дегенди директор.

Элбрус районну Физкультура эм спорт комитетини председатели **Жаппуланы Магомет** а спортчула бла тренерле офицальный турнирлеге окъуна кеслерини ахчаларына баргъанларын белгилегенди. «Келир жылда Олимпиада болады. Анга бизден аслам адам тюшер ючюн, ала эришиулеге баралырча ахчаны кёбюрек бёлюрге керекди», -дегенди.

Россейни сыйлы тренери **Римма Кумыкова** уа Башчыны, жыйылгъанланы да баскетболчу жашларыбыз **Беккиланы Тамирлан** эм **Александр Приказчиков** бла танышдыргъанды. Тамирлан экинчи Олимпиада оюнлада эриширге боллугъун айтханды. Нальчикде спортну оюн тюрлюлеринден фахмулу сабийлерибизге жарау этдирирча бир зал болмагъанына жарсыгъанды, онг бар эсе, алагъа да мадар этилирин тилегенди.

Дагъыда бир уллу кемчилик – спортчула къыйын эришиуледен сора кеслерине келирча, саулукъларына чып тюшген эсе, багъылырча медицина учреждениялa жокъдула. Алагъа къоншу республикалагъа, тыш къыраллагъа барыргъа тюшеди. Сёз ючюн, Олимпиада жыйымдыкъ командагъа кандидат болгъан спортчубуз Мурат Хабачиров билегин ачытханды. Анга Германияда операция этерге керекди, ахча уа жетишмейди. Аны бла байламлы тренер **Мухамед Емкужев** Юрий Александровичден болушлукъ тилегенди.

Жыйылыуда дагъыда бир тапсыз шарт ачыкъланнганды. Эришиулеге барыргъа неда бир башха затха ахчаны берирге оноу бар эсе да, ол тыйылады. Аны алыр ючюн, финансла министрни кесине окъуна жетерге тюшеди. Сора дагъыда спорт школлада транспорт болмагъаны чырмау салады. Анда-мында, адамлагъа тилеп-жалынып, машинала алай табыладыла. Аны ючюн учреждениялaны директорлары школланы бирер Газель бла окъуна жалчытыргъа кереклисин айтхандыла.

Бу эм башха шартла **Юрий Ковну** чамландыргъандыла. Алай чиновникле аны соруууларына жууапла бералмагъандыла. «Мен бу къуллукълагъа эки олимпиада спортчуну бошдан салмагъанма. Сиз проблемаланы юслеринден айтып тургъан угъай, аланы тамамларгъа керексиз. Ахчаны сылтаугъа тутуп туруу неге келтирликди?! Ол угъай, ахча бёлюнюп, керекли жерге жетмей эсе, ол неге ушагъан ишди? Жангыз да бир Спорт дворецибиз барды да, аны башын жангыртхан Правительствогъа, министерстволагъа аллай уллу проблемамыды?» - дегенди ол. Аны бла байламлы Юрий Александрович Правительствону Председатели Мусукланы Алийге алай нек болгъанын тинтирге буюргъанды.

Республиканы Башчысы, къуллукъчуладан этген жумушлары ючюн жууаплылыкъ излей, аланы сёзледен ишге кёчерге чакъыргъанды. Ахырында ол, жыйылгъанлагъа ачыкъ ушакъ бардыргъанлары ючюн ыразылыгъын билдирип, спортчулагъа, аланы тренерлерине да жангы жетишимле тежегенди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Приватизацияны планы толтурулмай къалгъанды

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

«Урунуу жаны бла законла эмда урунуу бла байламлы башха праволу актла къалай толтурулгъанларына ведомстволу контроль этиуню юсюнден» законопроект экинчи окъулууда къабыл кёрюлгенди. Социальный политика, урунуу эм саулукъ сакълау комитетни башчысы **Зурият Бгажнокова** айтханыча, анда сёз ведомстволу организациялада урунуу бла байламлы излемлени къатыландырыуну юсюнден барады.

Депутатла Къабарты-Малкъарны 2014 жылда бюджети къалай толтурулгъанын да сюзгендиле. Финансла министрни къуллугъун толтургъан **Къалабекланы Азамат** бюджетни файдалары, къоранчлары, план кёрюмдюле къалай тамамланнганларыны юслеринден толу шартла келтиргенди. Аны айтханына кёре, къыралда экономика къытлыкъгъа да къарамай, республика кеси боюнуна алгъан борчланы толтургъанды, битеу социальный магъаналы ишле тамамланнгандыла.

Экономикада иги жанына тюрлениуле бардыла, ол санда регионну кесинде чыгъарылгъан продукцияны ёлчеми ёсгенди, къурулушда, сатыу-алыуда, эл мюлкде план кёрюмдюле артыгъы бла толтурулгъандыла. Энчи эс РФ-ни Президентини май указларын жашауда бардырыугъа бурулгъанды.

Хар замандача, бюджет социальный болгъанды. Ахчаны асламы (74,3 проценти) социальный магъаналы жумушлагъа къоратылгъанды. Республиканы къырал борчу 6,5 миллиард сомгъа жетгенди, аны асламы (4,1 миллиард) банк кредитледиле.

Былтырны бюджети алгъаракълада Парламентде жамауат тынгылаулада да сюзюлген эди (Заман, 2015, 21-чи май, № 91). Болсада докладчыгъа соруула кёп болгъандыла. КПРФ-ни фракциясыны башчысы **Борис Паштов** Правительство, бюджетни къурагъанда, дотациялагъа ышанып тургъанын терсге санагъанды. «Предпринимательство бла байламлы оноула толтурулмай, бюджетге 1,1 миллиард сом тюшмей къалгъанды. Ол не бла байламлыды, ала файдаларын букъдургъанмы этгендиле неда план терсми жарашдырылгъанды?» - деп соргъанды.

Къалабекланы Азаматны айтханына кёре, план республиканы социальный-экономика болумуна кёре къуралгъанды. Налогла бла байламлы законлагъа тюзетиуле кийирилгенлери ючюн а гитче предприятияла аланы тёлеялмай къалгъандыла. Андан сора да, налогланы асламын (70 процент тенгли бир) уллу компанияланы филиаллары тёлейдиле, ол санда Сбербанк, «РусГидро» эм башхала. Былтыр аланы файдалары азайгъанлары бла бюджетге тюшген ахча да къысхартылгъанды.

2014 жылны бюджети къалай толтурулгъаныны юсюнден КъМР-ни Контроль-эсеплеучю палатасыны таматасы **Ирина Марьяш** эмда Парламентни Бюджет, налогла эм финансла жаны бла комитетини башчысы **Михаил Афашагов** билдиргендиле.

«Халкъны эмда жер-жерлени табийгъат эм техноген къаугъаладан сакълауну юсюнден» эмда «Культура хазнаны объектлерини (тарых эм культура эсгертмеле) юслеринден» законланы проектлери эки окъулууда къабыл кёрюлгендиле. Республиканы прокуратурасыны эсгертиулери бла уа «КъМР-де ёксюз эм къарар адамлары болмагъан сабийлеге къошакъ социальный гарантияланы юслеринден» закон федерал излемлеге келишдирилгенди.

Парламентни депутатлары эки законопроект хазырлап, аланы Къырал Думаны къарауна бергендиле. Ала бла Законлукъ эм право низам жаны бла комитетни башчысы **Грант Мовсисян** шагъырей этгенди. Депутатла «Къырал тасханы юсюнден» федерал законну 22-чи статьясына тюзетиуле хазырлагъандыла. Анда сёз сюд этилиннген адамгъа къырал тасха бла байламлы ишлеге къатышыргъа эркин этмеуню юсюнден барады.

«РФ-ни субъектлеринде жарашдырыучу судьяланы эмда сюд участкаланы юслеринден» законнга тюрлениулени юслеринден айта, Грант Мовсисян бюгюнлюкде Къабарты-Малкъарда хар жарашдырыучу судьягъа бир айны ичинде бек аздан эки жюзге жууукъ ишни тинтирге тюшгенин эсгертгенди. «Ол а бек кёпдю. Бу ёлчемлеге кёре, бизни республика Шимал-Кавказ федерал округда экинчи жердеди», - дегенди. Законопроектге кёре уа республикада энтта тёрт сюд участка къошаргъа мурат барды.

Кенгешде жаз башы сессияны 10-чу июльда бошап, кюз арты сессияны уа 8-чи сентябрьде башларгъа оноу этилгенди. Дагъыда депутат **Владимир Кебековну** эмда Парламентни Аппаратыны башчысы **Наталья Фокичеваны** парламентаризмни айнытыугъа этген къошумчулукълары ючюн РФ-ни Къырал Думасыны Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа тилек этилгенди.

Ахырында Уллу Хорламны 70-жыллыгъын белгилеу бла байламлы жумушланы планы къалай толтурулгъанына къаралгъанды. Спикерни орунбасары **Жанатайланы Салим** айтханыча, депутатла толтуруучу власть органланы келечилери бла бирге ветеранлагъа шефлик этгендиле, аланы саулукъларына багъыу, санаторийлеге путёвкала, дарманла, протез-ортопедия керекле бла жалчытыу къалай къуралгъанын тинтип тургъандыла.

Бу ишге Парламентде Жаш тёлю палатаны келечилери да тири къатышхандыла. Ала да, ветеранлагъа къонакъгъа барып, юй жумушларында болушуп тургъандыла.

Жыйылыуда башха законопроектле да сюзюлгендиле.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Эксперт жолоучулукъ

Ахшы тёрелени тирилте

Чыгъармачылыкъ бла кюрешгенлени бир бирге барыулары ахшы тёре болуучу эди. Арт жыллада уа дуния тюрленнгени бла байламлы ол, къалай эсе да, унутулгъанды. Алай бу кюнледе болгъан иш халны жангыртыллыгъына ышаныулукъ береди. Ол да неди десегиз, Шимал Кавказда миллет темалагъа жазгъан журналистлени ассоциациясын (клубун) къурауду.

Ма ол мурат бла Дагъыстандан экспертлени къауму регионну республикаларын жокълайдыла. Ала алгъаракълада Чеченде, Север Осетия-Аланияда, Ингушетияда да болгъандыла. 27-чи майда уа Къабарты-Малкъаргъа келгендиле. Къонакъланы араларында Россейни Журналистлерини союзуну секретары Тимур Шафир, Дагъыстанны Журналистлерини союзуну председатели, Россейни Журналистлерини союзуну секретары Али Камалов, бу республиканы миллет политика жаны бла министрини орунбасары Зикрула Ильясов, «Дагестанская правда» газетни редактору Бурлият Токболатова болгъандыла.

Алагъа КъМР-ни Журналистлерини союзунда жарыкъ тюбегендиле, андан а барысы да республиканы Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла комитетине баргъандыла. Мында аланы ведомствону таматасы Людмила Казанчева алгъышлагъанды. Миллет темалагъа жазгъан журналистлеге эс бурулгъанын, аланы бирикдириуню къайгъысы этилгенин бек магъаналы эмда керекли ишге санап, ол бу жумушну къолгъа алгъанлагъа ыспас этгенди. «Биз аллай ахшы башламчылыкълагъа не жаны бла да себеплик этерикбиз. Республикаларыбызны журналистлерини араларында байламлыкъла кючлене барлыкъларына сёз да жокъду»,-дегенди.

Ызы бла къонакълагъа республикалы газетлени, радиону эмда телевиденияны таматалары бла тюбешиу къуралгъанды. Анга уа «Кабардино-Балкарская правда», «Адыгэ псалъэ», «Заман», «Советская молодёжь» газетлени баш редакторлары Арсен Булатов, Мухамед Хафицэ, Атталаны Жамал эм башхала къатышхандыла. Аны КъМР-ни Журналистлерини союзуну председатели Борис Мазихов ачханды эм бардыргъанды.

Тюбешиуню магъанасын ангылата, Али Камалов Москвада, Россейни башха уллу шахарларында да Шимал Кавказны аман жаны бла сагъынннган кезиуле кёп болгъанларын эсгертгенди эмда ол оюмну тюрлендириу журналистлени борчларыды, деп чертгенди. «Биз ариу адетлерибизни, ахшы адамларыбызны, маданиятыбызны, адабиятыбызны юслеринден не къадар кёп адам, регион, къырал билирча этерге керекбиз»,-дегенди. Ол хычыуун жумушну да толтургъанды -«НОТР-Нальчик» телекомпанияны генеральный директору Владимир Вороковха Россейни Журналистлерини союзуну Сыйлы белгисин бергенди.

Тимур Шафир а Журналистлени къоркъуусузлукъларыны академиясы къуралса иги боллугъун чертип айтханды. «Бизни ишибиз къоркъуулуду, къалам къарындашларыбыздан биз билип окъуна къаллай бири жоюлгъанды. Академия уа энчи тематикалы брошюрала чыгъаргъаны бла чекленмей, семинарла,тренингле да бардырыргъа боллукъ эди»,-дегенди.

Бурлият Токболатова да къоншуда жашап, бир бирни билмеу,бир бирге бармау иги тюйюлдю,деп чертгенди. «Бусагъатда Интернет кёп онгла береди, аны окъуна хайырланмайбыз. Шимал Кавказда бола тургъан ишле барыбызгъа да бирдиле, аны себепли, келигиз, биригир мурат бла башланнган ишге себеплик этейик, аны болжалгъа салмайыкъ»,-дегенди.

Тюбешиуге къатышханла Баш редакторланы клубун къурауну да дурус кёргендиле. Али Камалов быйыл сентябрьде Махачкъалагъа асламлы информация органланы келечилери жыйыллыкъдыла да, анда клубну къурау бла байламлы битеу ишле сюзюллюкдюле эмда аны председатели да айырылыргъа боллукъду, дегенди.

Андан сора да, къонакъла, къонакъбайла Шимал Кавказны республикаларыны Журналистлерини союзлары байламлыкъларын кючлендирирге керек болгъанларын эсгертгендиле. Журналистлени усталыкъларын кётюрюуню да баш борчладан бирине санагъандыла. Дагъыстан Республиканы келечилери СМИ-де ишлегенлени билимлерин ёсдюрюуню институту быйыл кюз артында ишлеп башларыгъын билдирип, Къабарты-Малкъардан журналистлени да ары келе турургъа чакъыргъандыла.

ШАУАЛАНЫ Разият.
Сурат Дарья ШОМАХОВАНЫДЫ.

Элбрус райондан

Биринчи атламла

Элбрус районну Жер-жерли самоуправление советинде Жаш тёлю палатаны экинчи чакъырыууну биринчи сессиясы болгъанды. Анда аны ишин къурауну амалларына къаралгъанды, ол санда аны таматасы бла орунбасарлары айырылгъандыла, комиссияла къуралгъандыла. Алай бла анга 21 депутат киреди, аланы араларында районну битеу эллерини келечилери бардыла.

Жер-жерли самоуправление советни башчысы Отарланы Исмайыл аланы жамауат жашаугъа тири къатышыргъа, социальный, экономика болумну айнытырча жангы оюмланы дайым айта турургъа чакъыргъанды эм алагъа болушлукъ этиллигине ышандыргъанды. Жаш адамлагъа алгъышлау сёзлени районну власть органларыны келечилери да айтхандыла. Палатаны башчысы Шауаланы Лейля, жыйылгъанлагъа ыразылыгъын билдире, ала кёл салып ишлериклерин белгилегенди.

Къоркъуусузлукъгъа – энчи эс

Районну жолда къоркъуусузлукъну жалчытыу жаны бла комиссиясыны кезиулю жыйылыуунда автомобиль жолланы тап халгъа келтириуге артыкъда уллу эс бурулгъанды. Анда ГИБДД-ны жолгъа надзор этиу бёлюмюню къырал инспектору, полицияны лейтенанты Атмырзаланы Азрет талай кемчиликге эс бургъанды. Ала, бек алгъа, бир-бир элледе кече жолла жарытылмагъанлары, адамла жюрюген кесеклери, ол санда билим бериу учрежденияларгъа баргъан жерлери да, бегитилмегенлери бла байламлыдыла. Сора асфальт къопханы да чурумла чыгъарады.

Айтылгъаннга кёре, бу проблемаланы кетерирча оноула этилгендиле. Тюзетиу ишле жууукъ заманда башланырыкъдыла, аланы чекленнген жууаплылыгъы болгъан «Партнёр» общество тамамларыкъды.

Къыйматлы фестиваль

Сабий чыгъармачылыкъны Уллу Ата журт урушда Хорламны 70-жыллыгъына жораланнган тёрели «Элбрусну жулдузу» деген фестивалына 350-ден аслам адам къатышханды. Ол Тырныаузну Къулийланы Къайсынны атын жюрютген Маданият юйюнде районну жер-жерли администрациясыны культура эм билим бериу управленияларыны болушлугъу бла бардырылгъанды.

Къонакъланы сабийле ишлеген суратланы, къолдан усталаны чыгъармаларыны кёрмючю, уруш темагъа жораланнган жырладан къуралгъан концерт, сахна оюнла, тепсеуле сакълай эдиле. Библиотекада уа китап окъуучуланы конкурсу да болгъанды. Ахырында эм иги авторла бла чыгъармачылыкъ къауумла энчи белгиленнгендиле.

Анатолий ТАЛАЕВ.

КОНКУРС

Бек магъаналы эсеп - шуёхлукъ

Озгъан геуюрге кюн Искусстволаны Шимал-Кавказ къырал институтуну культура эмда искусствола колледжинде уллу байрам болгъанды. Ол «Чыгъармачылыкъ» деген республикалы конкурсну чеклеринде бардырылгъанды.

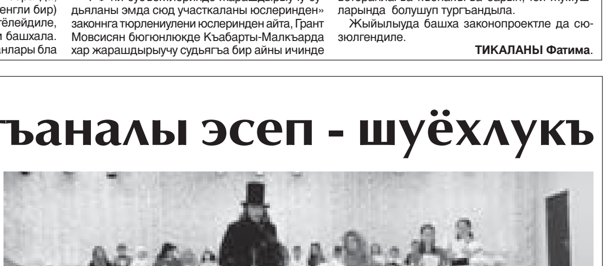

Окъуу жылны ичинде республикада музыка эмда искусство школланы араларында бардырылгъан эришиуге Нальчикде Юрий Темирканов атлы 1-чи эмда 2-чи, 3-чю номерли, Прохладный, Чегем, Бахсан шахар округлада, Анзорей, Эски Черек, Залукокоаже, Заюково, Солдатское элледе музыка эм искусство школланы келечилери – битеу да жюзден артыкъ жаш бла къыз къатышхандыла. Ала тюрлю-тюрлю жомакъладан сахна оюнла, жыр композицияла хазырлагъандыла.

Ахырында фахмуларын колледжни сахнасында кёргюзтгендиле. Жомакъланы жигитлерини кийимлерин кийип, сахнада сау эки сагъатха жууукъ заманны ойнап, жырлап, тепсеп, залда олтургъан аналарын, эгечлерин бла къарындашларын, устазларын къууандыргъандыла.

Андан сора уа сабий коллективлени барына да республиканы Культура министерствосуну атындан грамотала, эсде къалырча саугъала берилгендиле.

Бу конкурсда хорлатхан жокъ эди, хорлагъан а шуёхлукъ этгенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратны автор алгъанды.

Мажал болуу

Аскерчилерибиз энчи кийимлени киедиле

«Ратник» деген энчи кийимлени биринчи къаууму аскерлеге тюшюп тебирегенди. Аны юсюнден аланы жарашдыргъан организацияны Машинала ишлеу жаны бла баш илму-тинтиу институтну оноучусу Дмитрий Семизоров билдиргенди.

Ол айтханнга кёре, «Ратникни», анга дагъыда 21-чи ёмюрню аммунициясы дейдиле, аскерлеге жибериллик саны тохташдырылгъанды. Аны ёлчемин а Семизеров туура этмегенди. Болсада аскерлеге аладан къаллай бири керек болгъаны уа белгилиди – жыл сайын 50-70 минг комплект.

Анга 40 чакълы бир зат киреди, ол санда аскер сауут, илишаннга алыучу эмда къоруулаunion...

Бронежилет

Керамика кесекледен жарашдырылыпды. Сынаулада **10 окъдан** бири да тешалмагъанды аны. Ауурлугъу саулайда **15 килограммды**, стандарт комплектацияда уа **-8**. Бронежилетге сюйген заманда алыргъа бла салыргъа боллукъ хуржунла къошуладыла.

Темир бёрк

Кёп къатлы темир бёркню **5-10 метр** узакълыкъдан атылыннган керох окъ тешаллыкъ тюйюлдю. Аны ауурлугъу **1 килограммды**.

Кёп затны сыйындыргъан рюкзак

Аскер кийимлеге тюрлю-тюрлю рюкзакла да къошуладыла. Уллусуну ёлчеми **-50 литрди**, гитчесини уа **-10 литр**.

Кёзюлдюреуюкле

Бир секундха **350 метр** терклик бла учуп келген **6-миллиметрлик** темир сыныкъгъа да чыдаргъа боллукъдула.

Комбинезон

«Алютекс» къумачдан тигилген комбинезон гранаталаны, миналаны, топланы сыныкъларындан къоруулаяллыкъды. Аны ёртен да алмайды.

Сауут

«Ратникге» деп энчи аскер сауут жарашдырылгъанды. Аны **илишаннга алыучу системасы** арталлыда жангы тюрлюдю. Мюйюш артындан атдырыргъа онг берген энчи видеомодулю да барды.

«**Российская газета**».